

Stručni rad

TRENING ČITANJA

Katja Kumer
OŠ Angela Besednjaka Maribor, Slovenija

Sažetak

Čitanje je važna životna vještina s kojom se susrećemo svakodnevno i na svakom koraku. Kvalitetno učenje ne možemo zamisliti bez usvojene tehnike čitanja i dobrog razumijevanja pročitano. Jednako tako, čitanje predstavlja i najčešći način sakupljanja znanja. Nastavni plan pretpostavlja kako su učenici usvojili tehniku čitanja te istog automatizirali do kraja trećeg razreda, dok bi u nastavku svog obrazovanja, učenici čitalačke tehnike trebali upotrebljavati kao funkciju učenja, što znači kako bi učenici morali obraćati pažnju na sadržaj pročitano. Međutim, iz prakse je poznato, kako ovo nije točno, jer se sve češće događa da nailazimo na učenike koji tehnike čitanja nisu usvojili čak ni u višim razredima osnovne škole. Trening čitanja kojeg izvodimo u školi temelji na Bihevioralno-kognitivnoj metodi za poboljšavanje čitanja koja doprinosi tekućem čitanju, ali i smanjuje greške kod čitanja te posljedično poboljšava razumijevanje pročitano.

Ključne riječi: tehnika čitanja, trening čitanja

1.UVOD

Definicija čitanja objašnjava da čitanje znači prepoznavati slova (grafema) u pisanom ali i u tiskanom obliku (koje izgovaramo ili ne), prelazak očima kroz napisano ili tiskano, primitak informacija (poruke) iz teksta te prenos znakova pisanog jezika u slušne znakove (znakove govornog jezika). Čitanje je komunikacijski proces u kojem tekst prenosi poruku, dok tu poruku čitatelj prima. Uvjet odvijanja komunikacijskog procesa zajednički je kod odnosno usklađenost čitateljevog koda i koda teksta.[4] Ovome možemo dodati i to kako je čitanje kompleksna i dinamična aktivnost, koju gradimo tijekom čitavog života. Čitanje nije puko prihvaćanje pisanog teksta već i kritično presuđivanje te raščlanjivanje pročitanoga. [1]

2.BIHEVIORALNO – KOGNITIVNA METODA ČITANJA

Autorica ove metode čitanja je mag. Nada Anić iz Zagreba, a metoda je namijenjena učenicima koji imaju poteškoća kod čitanja. Metoda ima pet stupnjeva, svaki stupanju pravilu traje 8 dana, a može se i produljiti za daljnjih 8 dana. Isključuje se s ostalim vježbama čitanja. Svaki dan čita se deset minuta, a s učenicima čita određena osoba (npr. roditelji, starija braća ili sestre).

Stupnjevi:

1. stupanj:
Djetetu deset minuta dnevno čita određena odabrana osoba, a vrlo je važno da se dijete prilikom slušanja, dobro osjeća.
Cilj: Čitanje neka djetetu postane zadovoljstvo.
2. stupanj:
Djetetu na ovom stupnju čita određena odabrana osoba, ali se ono povremeno uključuje u čitanje – pročita pojedinu riječ.
Cilj: Postupno uključivanje djeteta u čitanje, dok samo čitanje ne kritiziramo.
3. stupanj:
Dijete čita deset minuta dnevno, dok odabrana osoba na tabeli označava greške. Crticom označi popravljenu grešku (ako dijete pogriješi i popravi samo grešku), a s točkom označi pravu grešku (kada dijete greške samo ne ispravi). Na kraju čitanja odabrana osoba zajedno s djetetom pregleda i popriča s njim o postignućima.
Cilj: Privikavanje na točno čitanje.
4. stupanj:
I na ovom stupnju dijete čita, ali mu se kod čitanja mjeri i vrijeme čitanja. Zajedno s djetetom određujemo opseg pročitanog teksta, a odabrana osoba mjeri vrijeme te označava greške. Nakon kraće pauze dijete isti teks pročita još jedanput. Rezultati drugog čitanja bit će bolji. Poboljšava se i djetetova motivacija za čitanje.
Cilj: Navikavanje na točno čitanje, ponavljanjem dijete usvaja navike čitanja.
5. stupanj:
Dijete upišemo u knjižnicu, ako još nije upisano. Sam potraži literaturu koju želi čitati.
Cilj: Pridobiti i očuvati naviku čitanja. [2]

METODA IZVEDBE

Trening čitanja predstavimo roditeljima i učenicima 3. razreda. Početkom 2. razdoblja ocjenjivanja, zajedno s razrednikom, odaberemo učenika koji bi bili primjereni za ovaj

trening. Sve učenike prije početka izvođenja testiramo Jednominutnim testom čitanja, kojeg su autorice Gradišar i Pečjak.

SHEMA ZA VREDNOTENJE GLASNEGA BRANJA

BESEDILO PTICA IN SLON

PRIIMEK IN IME OTROKA: _____

A. ŠTEVILO PREBRANIH BESED NA MINUTO: _____

B. TEHNIKA BRANJA

(Pri vsaki kategoriji se označi ustrežna številka)

Opažanja

		Opažanja
1. TEHNIKA	1.1 BERE BESEDE B 1.2 BERE ZLOGE Z 1.3 ČRKUJE Č	
2. RITEM	2.1 ENAKOMEREN, TEKČ 2.2 NEENAKOMEREN, POSTANKI	
3. NATANČNOST	3.1 ŠTEVILO NAPAK _____ 3.2 VRSTA NAPAK: Z – zamenjava črke/besede I – izpuštanje črk/besed D – dodajanje črk/glasov 3.3 KVALITETA NAPAK 1. napake ne vplivajo na pomen in skladnjo 2. napake vplivajo na pomen povedi	
4. IZRAZNOST	4.1 UPOŠTEVANJE LOČIL 1. upošteva ločila 2. ne upošteva ločil 4.2 NAGLAŠEVANJE 1. pravilno naglašuje besede 2. nepravilno naglašuje besede	

C. ODGOVORI NA VPRAŠANJA (RAZUMEVANJE)

1. O čem govori zgodba? _____
2. Zakaj je bila ptica jezna na slona? _____
3. Kako se je zgodba končala? _____

PTICA IN SLON

Sredi džungle je raslo veliko drevo. Na vrhu je (9)
drobna ptica naredila gnezdo za svojo družino s tremi (18)
mladiči. Nekega dne je prišel mimo slon. Nastolil se (27)
je na deblo in si ob njem podrgnil hrbet. Drevo se je (39)
začelo majati in lomiti. Mladiči so se prestrašeni stisnili (48)
k materi. Ta je iz gnezda pomolila konico kljuna in (58)
rekla: »Hej ti velika žival, še veliko dreves je tod okoli! (69)
Zakaj si izbral prav to? Mladiči se bojijo, pa še iz (80)
gnezda bi lahko padli.« (84)
Slon ni rekel besede, s svojimi majhnimi očmi je (93)
pogledal ptičko, zaplahutal z velikimi ušesi in odšel. (101)
Naslednjega dne se je slon vrnil in si spet podrgnil (111)
hrbet ob drevesu. Drevo se je začelo majati. Ptica (119)
strašeni ptički so se spet stisnili k materinim perutim. (128)
Sedaj je bila mati ptica jezna. »Ukazujem ti, da takoj (138)
prenehaš tresti naše drevo,« je vpila, »ali pa te bom (148)
naučila reda!« (150)
»Kaj pa lahko narediš velikanu, kot sem jaz?« se (159)
je smejal slon. »Če bi hotel, bi lahko to drevo zamajal (170)
tako, da bi gnezdo z otroki vred odneslo daleč na vse (180)
strani.« Mati ptica ni rekla ničesar. (186)
Naslednjega dne se je slon vrnil in se spet podrgnil (196)
ob drevo. Ptica se je hitro kot blisk zapodila v eno od (208)
velikanskih slonovih ušes in ga dražila tako, da ga je (218)
praskala s krempljci. Slon je stresel z glavo... vendar (227)
ni nič pomagalo. Zato je zaprosil ptico, naj odneha, in (237)
ji obljubil, da si ne bo nikoli več drgnil hrba ob drevo. (249)
Nato je ptica odletela iz slonovega ušesa in se (258)
vrnila v gnezdo k mladičem. (263)
Slon se ni nikoli več vrnil, da bi si popraskal hrbet. (274)

Slika 1: Jednominutni test glasnog čitanja [3]

Namijenjen je provjeravanju brzine čitanja (koliko riječi učenik pročita unutar jedne minute), a mjeri i preciznost čitanja, broj grešaka, vrstu grešaka koje učenik napravi tijekom čitanja (dodavanje, ispuštanje, zamjena slova) i kvalitetu grešaka (da li greške utječu na značenje rečenice ili ne) te izražavanje (uzimanje u obzir interpunkcijskih oznaka kod čitanja i naglašavanje). Na kraju teksta su tri pitanja o sadržaju, s pomoću kojih provjeravamo razumijevanje pročitanog.

U pravilu trening čitanja u školi započinjemo izvoditi na 3. stupnju Bihevioralno-kognitivne metode za poboljšavanje čitanja, jer se tek rijetko susrećemo s učenicima koji imaju doista velik otpor do čitanja. Iznimno kod doista loših čitatelja, započinjemo s treningom na 2. stupnju. Za sudjelovanje kod izvedbe treninga dogovaramo se s roditeljima, jer su upravo oni ti, koji s učenicima zajedno kod kuće, ovaj trening i izvode. Na sastanku im prenesemo sve upute za izvedbi i potrebna pomagala. Aktivnosti unutar 3. stupnja roditelji i učenici izvode dva tjedna. U tabelu koju dobiju upisuju datum, označe da li se učenik sam sjetio kako mora čitati, a potom roditelji učenika označavaju greške. Pravu grešku označavaju točkom, popravljenu grešku (grešku koju je učenik kod čitanja popravio sam) pak označe crticom. Na kraju 3. stupnja dogovaramo se o planovima za naprijed. Ako je potrebno, trening se produljiva za jedan tjedan, a ako nije potrebno produljenje, rad se nastavlja na 4. stupnju. I kod 4. stupnja roditelji označavaju greške na tabeli, dok mjere i vrijeme čitanja. Zajedno s učenicima odrede opseg pročitanog teksta (npr. jedna stranica knjige) i mjere koliko je vremena učeniku bilo potrebno za čitanje. Vrijeme se upisuje u tabeli. Nakon kraće pauze, učenik ponovo čita isti tekst, a roditelji mjere vrijeme te označavaju greške. Drugo čitanje je u pravilu brže, pojavljuje se i manji broj grešaka. S obzirom na rezultate izvođenja treninga, ovaj se stupanj može produljiti, ili se prelazi na sljedeći stupanj

treninga. Kada učenici prođu sve stupnjeve treninga, ponovno se provjeravaju Jednominutnim testom glasnog čitanja te se ocjenjuje napredak pojedinog učenika. Rezultati se predstave roditeljima i razredniku. U donjoj tabeli predstavljeni su rezultati treninga čitanja tijekom školske godine 2022/23.

UČENIK	BR. RIJEČI 1. ČITANJE	BR. GREŠAKA 1. ČITANJE	TEHNIKA ČITANJA	BR. RIJEČI 2. ČITANJE	BR. GREŠAKA 2. ČITANJE	TEHNIKA ČITANJA
1	25	27	slovka	47	8	čita slogove, riječi
2	26	33	slovka	41	21	čita riječi, slogove
3	22	54	slovka	36	18	čita slogove, riječi, povremeno slovka
4	31	57	slovka, tempo njednakomjeran	35	18	čita slogove, povremeno slovka
5	27	32	slovka, tempo njednakomjeran	47	9	čita slogove, povremeno slovka, tempo nejednakomjeran
6	22	38	slovka	34	10	čita slogove, povremeno slovka
7	34	27	čita riječi, slovka, povremeno slovka	49	4	čita slogove, riječi

Tabela 1: Rezultati treninga čitanja u školskoj godini 2022/23

3. ZAKLJUČAK

Trening čitanja u pravilu poboljša čitanje kod svih uključenih učenika. Poveća se brzina čitanja, smanjuje se broj grešaka koje učenici rade tijekom čitanja, dok u većoj mjeri učenici sami popravljaju svoje greške tijekom čitanja. Bez iznimke su svi učenici poboljšali tehniku čitanja, jer su više riječi čitali automatski i manju su ih slovkali. U našoj školi ćemo trening čitanja izvoditi i tijekom narednih godina, jer su rezultati vrlo ohrabrujući.

4.LITERATURA I IZVORI

- [1] J. Jug, (1986.), »Tehnike branja«, Kranj: Moderna organizacija, 1986.
- [2] M. Kalan, »Vedenjsko-kognitivna metoda branja«, Kranj, 2004., https://dspkomenda.weebly.com/uploads/1/3/1/3/131332549/vedenjsko_kognitivna_metoda_branja.pdf (dostop 20. 9. 2024.).
- [3] L. Magajna, »Učne težave, specifične učne težave, primanjkljaji na posameznih področjih učenja – problem usmeritve v teoriji in praksi«, Ljubljana: Društvo defektologov Slovenije, 2000.
- [4] »Pedagoška enciklopedija 1«, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva 1989.